

Hilâfeti

Hiz. Ebû Bekir bu konuşmasıyla orada bulunanları teskin ettikten sonra Rasûlullah'ın teçhiziyle uğraşırken, Ensâr, Beni Sâide sakifesinde toplanarak Hazrec'in reisi olan Sa'd b Uhâde'yi Rasûlullah'tan sonra halife tayini için bir araya gelmişlerdir. Ebû Bekir, Hiz. Ömer, Ebû Ubeyde ve Muhacirlerden bir grup hemen Benû Saîde'ye gittiler. Orada Ensâr ile konuşulduktan ve hilâfet hakkında çeşitli müzakereler yapıldıktan sonra Hiz. Ebû Bekir, Ömer ile Ebû Ubeyde'nin ortasında durdu ve her ikisinin ellerinden tutarak ikisinden birine bey'at edilmesini istedi. O, kendisini halife olarak öne sürmedi. Hiz. Ebû Bekir'in konuşmasından sonra Hiz. Ömer atılarak hemen Ebû Bekir'e bey'at etti ve “

Ey Ebû Bekir, Müslümanlara sen Rasûlullah'ın emriyle namaz kıldırдың. Sen onun halifesinin ve biz sana bey'at ediyoruz. Rasûlullah'a hepimizden daha sevgili olan sana bey'at ediyoruz”

dedi. Hiz. Ömer'in bu âni davranışı ile orada bulunanların hepsi Ebû Bekir'e bey'at ettiler. Bu özel bey'attan sonra ertesi gün Mescid-i Nebî'de Hiz. Ebû Bekir bütün halka hutbe okudu ve resmen ona bey'at edildi. Rasûlullah'ın defni salı günü gerçekleşirken, onun nereye defnedileceği hakkında da bir ihtilâf meydana geldiğinde Hiz. Ebû Bekir yine firasetini ortaya koydu ve

“Her peygamber öldüğü yere defnedilir”

hadisini ashaba hatırlatarak bu ihtilâfı giderdi. Rasûlullah'ın cenaze namazı imamsız olarak gruplar halinde kılındı. Bütün bunlar olurken, Hiz. Ali'nin Hiz. Fatima'nın evinde Hasimogulları ve yandaşları ile toplandığı ve bey'ata ilk zamanlar katılmadığı nakledilir. Hiz. Ali rivayetlere göre, el-Bey'atü'l-Kübra'ya bey'at edildiği haberini alır almaz, elbisesini yarım yamalak giydiği halde evden fırlamış ve gidip Hiz. Ebû Bekir'e bey'at etmiştir

(Taberî, Tarih, III, 207).

Onun aylarca Hiz. Ebû Bekir'e bey'at etmediği haberleri gerçeğe uygun olmasa gerektir. Çünkü onun Ebû Bekir'in üstünlüğünü bildiği, onun hakkında yaptığı konuşmalar ve tarihin akışı, diğer rivayetlere aykırıdır.

Resulullah'ın en yakın Eshâbı arasında -hatta Ebû Bekir ile Ömer arasında- zaman zaman ihtilâflar, görüş ayrılıkları meydana gelmişse de ilk iki halife zamanında da görüldüğü gibi daima birliktelik devam ettirilmiştir. Anlaşmazlık gibi görünen hâdiselerin birçoğunda huy ve karakter farklılığı rol oynuyordu. Meselâ Ebû Bekir yumuşak ve sakin davranırken, Ömer sertlik yanlıydı. Ama her zaman birlikte hareket ettiler. Ebû Bekir'in yönetiminde, Hiz. Ali ve Zübeyr b. Avam, Ridde savaşlarında kararların içinde, namazlarda Ebû Bekir'in arkasında yer almışlardır.

(İbn Kesir, el-Bidâye ve'n Nihaye, V, 249)

H. Ali, Rasûlullah'ın bir vasiyeti olsaydı ölünceye kadar onu yerine getireceğini söylemiş (Taberî, a.g.e., IV, 236)

ancak, İbn Abbas'ın Rasulallah hastalandığı zaman ona gidip hilâfet işini sormak istemesini geri çevirmiştir. Yani H. Ebû Bekir'in halifeliğine karşı kimseden bir çıkış olmamıştır. Zaten tabii, fitrî, akli ve maslahata uygun olan da onun halifeliğidir. H. Peygamber ölmeden önce yazılı bir ahitname bırakmamış, ancak H. Ebû Bekir'in faziletine dair Mescid'de konuşmuş, hasta yatağındayken onu ısrarla çağırtmış ve yerine imam tayin etmiştir.

H. Ebû Bekir, kendisine Rasûlullah'ın mirasından pay almak için gelen H. Fatma'ya, "Rasûlullah'ın yaptığı hiçbir şeyi yapmaktan geri durmam" diyerek, Fatma'nın peygamberin kızı olmasını dinin üstün tutulmasından daha önemsiz görmüş ve Rasûlullah'ın yanındayken ondan ne duymuş, ne görmüşse onu tatbik etmiştir. (Taberî, III, 220) Sonraları H. Ali'nin hilâfeti zamanında Fatma'ya -ki, Ebû Bekir'e gidip miras isterken onu savunmuştu- mirastan hiçbir şey vermemesi de ashabin Rasûlullah'ın sünnetine nasıl itaat ettiklerinin delilidir. H. Ebû Bekir "Rasûlullah'ın Halifesi" seçildikten sonra Mescid'de yaptığı konuşmada, "Sizin en hayırlınız değilim, ama başınıza geçtim; görevimi hakkıyla yaparsam bana yardım ediniz, yanılırsam doğru yolu gösteriniz; ben Allah ve Rasûl'üne itaat ettiğim müddetçe siz de bana itaat ediniz, ben isyan edersem itaatınız gerekmez..." demiştir (İbn Hisâm, es-Sire, IV, 340-341; Taberî, Târih, III, 203).

Mürtedlerle Mücadele, Irak ve Suriye Fütuhâtı

H. Ebû Bekir Rasûlullah'ın halifesi olduktan sonra, onun vefatıyla Arabistan'da Mekke ve Medine dışındaki bölgelerde görülen dinden dönme hareketlerine, yalancı peygamberlere, "namaz kılarız, ama zekât vermeyiz" diyenlere karşı savaş açtı. Esvedu'l-Ansi, Müseylemetü'l-Kezzâb, Secah, Tuleyha gibi yalancı peygamberlerle yapılan savaşlarla bu zararlı unsurlar yok edilmiş, isyan bastırılmış, zekât yeniden toplanmaya ve Beytü'l-Mal'e konulup dağıtılmaya başlanmıştır. Rasûlullah'ın hazırladığı, ancak vefatı sebebiyle bekleyen Üsâme ordusunu Ürdün'e yollayan Ebû Bekir, Bahreyn, Umman, Yemen, Mühre isyanlarını bastırmıştır. İçte isyancılarla mücadele edilirken, dışta da iki büyük imparatorluğun, İran ve Bizans'ın ordularıyla karşılaşmıştır. Hîre, Ecnâdin ve Enbâr, savaşlarla İslâm diyarına katılmış, Irak fethedilmiş, Suriye'nin de önemli kentleri ele geçirilmiştir. Yermük savaşı devam ederken H. Ebû Bekir vefat etmiştir. Onun ordusuna verdiği öğütlerde şu ibareler vardır: "Kadın, çocuk ve yaşlılara dokunmayın, yemiş veren ağaçları kesmeyin, ma'mur bir yeri tahrip etmeyin, haddi aşmayın, korkmayın." Gerçekten İslâm ordusu fethettiği yerlerde kimseye zulmetmemiş, adaletiyle düşmanların takdirini kazanmış, Müslüman olmayıp da cizye vererek İslâm'ın himayesine giren milletler huzur ve emniyet içinde yaşamışlardır.

Kur'ân-i Kerim'in Toplanması, "Mushaf"ın Meydana gelmesi

H. Ebû Bekir, Ridde harplerinde, vahiy kâtiplerinin ve kurrâ'nın birçoğunun şehid olması üzerine, H. Ömer'in Kur'ân'ın toplanması fikrine önce sıcak bakmamışsa da sonra ona hak vererek, Kur'ân âyetlerinin toplanmasını sağlamıştır. Rasulallah zamanında peyderpey inen vahiy, kâtiplerce ceylan derilerine, beyaz taşlara, enli hurma dallarına yazıldığı gibi, ashabin çoğu da Kur'ân hafızı idi. Ancak, yazılı olan âyetler dağınıktı, kurrâ da azalınca Kur'ân'ın

muhafazası hususunda endişe edildi. Ebû Bekir, Zeyd b. Sabit'in başkanlığında bir heyet teşkil ederek, herkesin elindeki âyetleri getirmesini emretti. Ayrıca şahitlerle âyetler doğrulanıyor, kurrâ' ile te'kid ediliyordu. Böylece bütün âyetler toplandı ve "Mushaf" meydana getirildi. Bu Mushaf Ebû Bekir'den Ömer'e, ondan da kızı Hasa'ya geçti ve Hz. Osman zamanında çoğaltılarak Dârü'l-İslam'ın bütün vilâyetlerine dağıtıldı.

Vefatı

Hilâfeti iki sene üç ay gibi çok kısa bir müddet sürmesine rağmen Hz. Ebû Bekir zamanında İslâm devleti büyük bir gelişme göstermiştir. Hz. Ebû Bekir Hicrî 13. yılda Cemâzi-yel ahir ayının başında hicretten sonra Medine'de yakalandığı hastalığının ortaya çıkması üzerine yatağa düşünce yerine Ömer'in namaz kıldırmasını istedi. Ashapla istişare ederek Hz. Ömer'i halifelğe uygun gördüğünü söyledi.

Hz. Ömer'in sert ve kaba olusu gibi bazı itirazlara cevap verdi ve hilâfet ahitnamesini Hz. Osman'a yazdırdı. Ebû Bekir (r.a.) de, çok sevdiği Rasulallah gibi altmış üç yaşında vefat etti. Vasiyeti gereği Rasûlullah'in yanına -omuz hizasında olarak- defnedildi. Böylece bu iki büyük insanın, iki büyük dostun, kabirlerinde de birliktelikleri devam etti.

Kişiliği ve Yönetimi

Tüccar olarak geniş bir kültüre sahip olan Hz. Ebû Bekir, dürüstlüğü ve takvası ile ashap içinde ilk sırada yer alır. Karakteri; yumuşak huyluluk, çok düşünüp çok az konuşmak, tevazu ile belirgindi. Hz. Ayşe'nin rivayetine göre, "gözü yaşlı, gönlü hüznü, sesi zayıf" biri idi. Cahiliye döneminde müşrikler ona güvenir, diyet ve borç-alacak işlerinde onu hakem tanırırlardı. Rasûlullah'in en sadık dostu olan Ebû Bekir'in Mirâc olayında sergilediği sonsuz bağlılık örneği ona "es-Sıddık" lâkabını kazandırmıştır. O bu olayda "O ne söylüyorsa doğrudur" demiştir. Cömertlikte ondan üstünü de yoktur. Bütün malini mülkünü İslâm için harcamış, vefat ederken vasiyetinde, halifeliği müddetince aldığı maaşların, topraklarının satılarak iade edilmesini istemiş ve geride bir deve, bir köleden başka bir şey bırakmamıştır. Dört eşinden altı çocuğu olan hazreti Ebû Bekir, kızı Ayşe'yi Rasulallah ile hicretten sonra evlendirmiştir (Tabakat-i Ibn Sa'd, VI, 130 vd.; Ibnu'l-Esir, II, 115 vd.).

Resûlullah'tan sonra bu ümmetin en hayırlısı Ebû Bekir'dir. O, Hz. Peygamber'in veziri, fetvalarda en yakini idi; Rasûlullah'in, **"insanlardan dost edinseydim, Ebû Bekir'i edinirdim"** (Buhâri, Salât, 80: Müslim, Mesâcid, 38: Ibn Mâce, Mukaddime, II) ve **"Herkeste iyiliklerimin karşılığı vardır, Ebû Bekir hariç."** demesi ve son hutbesinde, "

Allah, kullarından birini dünya ile kendi katında olan şeyleri tercih hususunda serbest bıraktı; kul, Allah katında olanı tercih etti."

diye Ebû Bekir'i övmesi ve mescide açılan tüm kapıları kapattırıp yalnız Hz. Ebû Bekir'in kapısını açık bırakması ona verdiği değeri göstermektedir. Hz. Ebû Bekir'in Allah ve resulünün koyduğu kurallara aykırı hiçbir görüşü bize ulaşmamıştır, çünkü böyle bir seçimi yoktur. Ebû Bekir nâsih(hükmü iptal edilen) sünneti çok iyi biliyor, Resûlullah'ı herkesten çok tanıyordu. Bu yüzden hilâfetinde kendisine karşı içte muhalif bir hareket olmamış ve fitneler görülmemiştir (Buhâri, Fedâilü'l-Ashâbi'n-Nebî, 3). İhtilâf veya ihtilâflarda çözümsüzlük, bidatler onun devrinde yaşanmamıştır.

“Üzölme, Allah bizimle beraberdir”

buyuran Rasûlullah'ın haberi sanki lafızda ve manada H. Ebû Bekir'de zahir olmuştur.

Kaynaklarda onun, “**Ben ancak Resûlullah'a tabiyim, birtakım esaslar koyucu değilim**” diye kararlarında çok titiz davrandığı zikredilir (Taberî, IV, 1845; Ibn Sa'd, III, 183). Bir meseleyi hallederken önce Kur'ân'a bakar, bulamazsa Sünnet'te araştırır, orda da bulamazsa ashapla istişare eder ve icihad ederdi. Ganimetin bölüşümü meselesinde Muhacir-Ensar eşitliğinin ihtilâfa yol açmasında Ömer'in Muhacirlere daha çok pay verilmesini savunmasına rağmen ganimeti eşit olarak bölüştürmüştür. O sebeple hilâfesinde huzursuzluk çıkmadı. Yani Ebû Bekir, Rasûlullah'ın tüm uygulamalarını aynen tatbik etmek istemiş; bazen -kalpleri İslâm'a ısındırmak istenenlere toprak vermesi gibi- maslahat gereği veya zamanın değişmesiyle hükümlerin değişmesini söyleyen ashapına uymuştur. Müslümanlar henüz otuz sekiz kişiyken Mekke'de Mescid-i Haram'da İslâm'ı tebliğ eden ve müşriklerce dövülen Ebû Bekir'e hilâfesinde “Halifet-u Rasûlillah” denilmiş, sonraki halifelere ise “Emîrü'l-Mü'minîn” denilmiştir. Mâl işlerini Ebû Ubeyde, kadılık ve kaza işlerini H. Ömer, kâtipliğini Zeyd b. Sabit ve H. Ali, başkumandanlığını Üsâme ve Halid b. Velid yapmıştır. Medine Dârü'l-İslâm'ın başkenti olmuş, Mekke, Taif, San'a, Hadramevt, Havlan, Zebid, Rima, Cened, Necran, Cures, Bahreyn vilâyetlere ayrılmıştır. Yönetimi merkezî olup, ganimetlerin beste biri Beytü'l-Mal'de toplanmıştır.

H. Ebû Bekir, Mukillîn denilen çok az hadis rivayet eden ashaptan sayılır. O, yanılıp da yanlış bir şey söylerim korkusuyla yalnızca yüz kırk iki hadis rivayet etmiş veya ondan bize bu kadar hadis rivayeti nakledilmiştir. Hutbe ve öğütlerinden bazıları şöyledir:

“Rasulüllah vahiy ile korunuyordu. Ben ise, beni yalnız bırakmayan bir şeytanim vardır... Hayır işlerinde acele edin, çünkü arkanızdan acele gelen eceliniz var... Allah için söylenmeyen bir sözde hayır yoktur... Herhangi bir yericin yermesinden korktuğu için hakkı söylemekten çekinen kimsede hayır yoktur... Amelin sırrı sabırdır... Hiç kimseye imandan sonra sağlıktan daha üstün bir nimet verilmemiştir... Hesaba çekilmeden kendinizi hesaba çekiniz (Ebû Nuaym, Hilye, I)